

29. helluntain jälkeinen viikko, lauantai

Päivän epistola

(Ef. 2: 11 – 13)

”Veljet, muistakaa, että te olitte synnyltänne vierasheimoisia, ympärileikkaamattomia – niinhän teitä nimittävät ne, joita ihmisten tekemän leikkauksen vuoksi sanotaan ympärileikatuiksi. Siihen aikaan te elitte ilman Kristusta, Israelin kansan ulkopuolella ja osattomina liitoista ja niiden lupauksista, olitte maailmassa vailla toivoa ja vailla Jumalaa. Mutta nyt Jumala on Kristuksessa Jeesuksessa, hänen veressään, tuonut lähelleen teidät, jotka ennen olitte kaukana hänestä.”

Ihmisten tekemä ympärileikkaus erotti juutalaiset muista (siis pakanoista). ”Israelin kansan ulkopuolella” on yhteiskunnallinen kuvaus Israelin kansalaisuudesta ja kertoo pakanoiden olemisesta Jumalan kansan ulkopuolella. Erossa oleminen merkitsi sitä, ettei pakanoilla ollut osuutta liittoon, joka lupasi pelastuksen. Ympärileikattu tarkoittaa yleensä juutalaista, mutta se voi myös, asiayhteydestä riippuen, tarkoittaa juutalaiskristittyä

Efesolaisten tuli ”muistaa” aikaisempi olemisensä ennen kastetta, silloin kun he olivat erossa Jumalasta. Tässä tuodaan esille myös se, että israelilaiset olivat Jumalan valittu kansa, jolla periaatteessa oli mahdollisuus pelastukseen. Pakanat olivat sen ulkopuolella. Tässä kiinnitetään huomio Jumalan armoon, joka antaa pakanoille mahdollisuuden tulla osalliseksi pelastuksesta. Uskossa oleminen ei saa tehdä ihmistä ylpeäksi, vaan hänen tulee muistaa menneisyytenstä ja Jumalan toiminta.

”Jumala on Kristuksessa Jeesuksessa, hänen veressään, tuonut lähelleen teidät, jotka ennen olitte kaukana hänestä.” Tämä kaukana olemisen muuttuminen lähellä olemiseksi on esillä jo profeetta Jesajalla: ”Minä annan rauhan, rauhan lähelle ja kauas” (Jes. 57: 19) ja profeetta Sakariaalla: ”Kaukaisista maista saapuu minun temppelini rakentajia” (Sak. 6: 15). Tässä kuvataan pakanoiden tilanteen muuttuminen, jonka mahdollisti Kristuksen kuolema. Apostoli Paavalin mukaan Kristuksen kuolema toi rauhan ja yhteyden Jumalan kanssa (Room. 5: 10 – 11; 2. Kor. 5: 18 – 20). Efesolaiskirje laajentaa tätä sisällyttäen ajatuksen rauhasta ja yhteydestä pakanoiden ja juutalaisten välillä.

Israelin kansaa oli siunattu liitolla Jumalan kanssa, Nyt Kristuksen toiminnan tuloksena pakanat voivat tulla osalliseksi tuosta liitosta. Näin juutalaiset ja pakanat muodostavat todellisen Israelin.

Päivän evankeliumi

(Luuk. 13: 19 – 29)

”Herra esitti seuraavan vertauksen: ”Taivasten valtakunta on kuin sinapinsiemen, jonka mies kylvi kasvimaahansa. Sen taimi kasvoi ja oli lopulta kuin puu, ja taivaan linnut rakensivat pesänsä sen oksille.” Vielä hän sanoi: ”Mihin vertaisin Jumalan valtakuntaa? Se on kuin hapate. Kun nainen sekoitti sen kolmeen vakalliseen jauhoja, koko taikina happani.” Jeesus vaelsi kohti Jerusalemiä. Hän kulki kaupungista kaupunkiin ja kylästä kylään ja opetti. Joku kysyi häneltä: ”Herra, onko niin, että vain harvat pelastuvat?” Jeesus vastasi: ”Kilvoitelkaa päästäksenne sisään ahtaasta ovesta. Minä sanon teille: monet yrittävät mennä sisään mutta eivät siihen kykenen. ”Tulee hetki, jolloin talon isäntä nousee ja sulkee oven. Kun te sitten seisotte ulkona, kolkutatte ovelle ja huudatte: ”Herra, avaa meille”, hän vastaa: ”Keitä te olette? En tunne teitä.” Silloin te alatte selittää: ”Mehän söimme ja joimme sinun kanssasi, ja sinä opetit meidän kaduillamme.” Mutta hän sanoo: ”Keitä te olette? En tunne teitä. Menkää pois minun luotani, kaikki te vääryydentekijät.” ”Siellä te itkette hammasta purren, kun näette Abrahamin ja Iisakin ja Jaakobin ja kaikki profeetat Jumalan valtakunnassa mutta huomaatte, että teidät itsenne on suljettu ulos. Idästä ja lännestä, pohjoisesta ja etelästä tulee ihmisiä, jotka käyvät aterialle Jumalan valtakunnassa.”

Tekstimme alussa olevat vertaukset sinapinsiemenestä ja hapatteesta löytyvät myös Matteukselta (Matt. 13: 31 – 33). Niissä ei pidä painottaa alun pienuutta ja lopun suuruutta vaan siinä välissä olevaa kasvua. Ennen näitä kertomuksia Jeesuksen toimintaa arvosteltiin voimakkaasti. Opetuslastenkin toimintaa tullaan arvostelemaan ulkopuolisten taholta. Jeesuksen esittämien vertausten tarkoituksena on rauhoitella opetuslapsia ja osoittaa, että toiminta vastustuksesta huolimatta on menestyksestä.

Sinapinsiemenestä kasvanut puu, jonne ”taivaan linnut rakensivat pesänsä” saa vaikutteita sekä Psalmista (Ps. 104: 12) että Danielin kirjasta (Dan. 4: 9, 18). Ne kertovat, miten erilaiset ihmiset saavat suojan Jumalan valtakunnasta. Tässä nousee esille Luukkaan ajatus siitä, että kaikkia kutsutaan. Kristus sai vastustajia, kun Hän hyväksyi ulkopuolisia Jumalan valtakuntaa kuvaavaan ateriaan.

Sinapinsiemen on hyvin pieni ja sen takia sitä käytetään, kun halutaan kertoa jostain pienemmästä. Se ei kuitenkaan ole maailman pienin siemen. ”Ja oli lopulta kuin puu” kertoo sen kasvamisesta suureksi. Nyt suomalainen lukija voi tehdä ajatusvirheen, sillä meidän puumme voivat olla hyvin korkeita. Sinappikasvi voi olla 0.8 metriä korkea (mustasinappi) tai jopa 1.5 metriä korkea (keltasinappi).

Varhaisessa kirkossa nähtiin sinapinsiemen (Jumalan valtakunta) Jumalan sanana, jota julistetaan maailmassa. Apostoli Paavali otti siemenen, istutti sen puutarhaansa ja se kasvoi kaikkialle Rooman valtakuntaan. Hänen suullinen ja kirjallinen opetuksensa ovat niitä oksia, joihin ”taivaan linnut rakensivat pesänsä”. Näillä linnuilla voidaan ymmärtää pakanoita.

Myös Kristus ymmärrettiin sinapinsiemenenä. Pienestä alusta kasvaa suuri puu. Apostolit ovat sen oksia, jotka peittävät ”koko maailman”.

Sinapinsiemenen kylvi mies, mutta nyt Jeesus kertoo vertauksen myös naisesta, joka hapatti taikinahan hapatteen avulla. Tässä jälkimmäisessä vertauksessa on kolme erityistä asiaa. Ensinnäkin hapatetta pidettiin ei-puhtaana. Nyt tämä ei-puhdas aikaansaa kasvun. Toiseksi Jumalan valtakunta on tässä esimerkiksi piilossa taikinassa. Kolmanneksi se viittaa Jumalan ilmestymiseen Abrahamille (1. Moos. 18: 6: Abraham käski Saaraa leipomaan leipiä; Tuom. 6: 19). Epäpuhtaana pidetyn hapatteen käyttäminen tässä vertauksessa haastaa kuulijan / lukijan miettimään, mikä on todellisuudessa epäpuhdasta tai puhdasta. Tämä teema esiintyy Luukkaan evankeliumissa muuallakin (Luuk. 8: 26 – 56). Varhaisessa kirkossa ymmärrettiin, että hapate on Pyhä Henki.

Jumalan valtakunta on kätkeyty ”järkeviltä ja viisailta” (Luuk. 10: 21). Opetuslapset voivat kuitenkin olla varmoja, että se on salaisesti läsnä.

Tekstimme loppuosa kertoo Jeesuksen matkasta kohti Jerusalemiä. Matkallaan Hän opetti kaupungeissa ja kylissä. Hänen tärkein opetuksensa on ihmisten tarve katumukseen ja uskollisuus Jeesukselle. Samanlaista opetusta on myös Matteuksella (Matt. 7: 13 – 14, 22 – 23; 8: 11 – 12) ja Markuksella (Mark. 10: 31).

Todennäköisesti ”ahdas ovi” vaatii vertauskohteeksi kaupungin isot portit, joista mahtuu sisään kerralla suuri määrä ihmisiä. Sisään menemiselle on oma aikansa, se tapahtuu meidän eläessämme vielä tässä maailmassa. Jossain vaiheessa sisälle pääseminen ei enää onnistu, sillä ovet suljetaan.

”Oven sulkeminen” osoittaa, että Jeesuksen tunteminen tai Hänen opetuksensa kuuleminen ei riitä. Ihmisen pitää elämässään toteuttaa Jeesuksen opetus. Jeesus aterioi kaikkien kanssa, myös yhteiskunnan halveksitun osan kanssa. Samaa elämän mallia, oman elämän jakamista muiden kanssa, Hän odottaa seuraajiltaan. Ne, jotka eivät näin tee, ovat poissa Jumalan valtakunnasta. Armossaan Jumala avaa kaikille pääsyn valtakuntaansa. Näin muodostuu uusi Israel.

Pelkkä Herran nimen huutaminen ei avaa Jumalan valtakunnan ovea. ”Mehän söimme ja joimme sinun kanssasi, ja sinä opetit meidän kaduillamme.” Tämä teksti on sovitettava kahteen eri historian kohtaan. Ensiksi se tarkoittaa juutalaisia, jotka toimittivat uhreja ja vastaanottivat profeettojen opetuksia ja lopulta myös Jeesuksen. Mutta he eivät toteuttaneet Hänen opetustaan, he toimivat väärin. Toiseksi se on sovitettavissa kirkon aikaan. Mekin toimitamme jumalanpalveluksia, osallistumme ehtoolliseen ja kuulemme luettavan evankeliumia ja saarnoja. Kysymys kuuluu: toimimmeko me oikein vai olemmeko väärintekijöitä?

”Menkää pois minun luotani, kaikki te vääryydentekijät” muistuttaa Psalmia (Ps. 6: 9) ja maininta eri ilmansuunnista tulevista ihmisistä voi olla peräisin myös Psalmeista (Ps. 107: 3). Nämä sanat Jeesus lausui väärintekijöille.